

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek.

List velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 rid., za pol leta 1 gld. 60 kr. za četrť leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravičljivo. — Ustanovniki in deležniki tiskovnih društev dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodava knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi ne sprejemajo. — Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr., in vsakokrat za kolek 30 kr.

Obrazložitve štajarskega dež. zbora.

(Konec seje XIV.) Poslednja točka dnevnega reda bila je prošnja nemškega učiteljskega društva, kteremu so se v tej zadevi pridružili tudi učitelji nekterih slovenskih okrajev. V tej prošnji so zahtevali učitelji, da se šolska postava v nekterih §§., ki govoré o plači učiteljev in podučiteljev, spremeni ter določi, da se učiteljem, ki so postavne skušnje napravili in pred novo šolsko postavo od 4. febr. 1870 že po 15, 20, 25 in še več let na javni ljudski šoli služili, vsa ta leta pri odmerjenji petletne doklade vštejejo. Ravno tako bi se naj vsa ta službina leta vštevala pri odmerjenji pokojnine; kjer še učiteljem draginske priklade niso odkazane, se naj to stori, preden se učiteljske plače sploh povišajo. — Finančni odbor je bil gledé na to prošnjo različnih misli. Večina je izrekla, da se postava po komaj preteklih 2 letih ne more že zopet prenehati, marveč je treba pritožbe učiteljev na tehtnico dejanskih razmer dati in potem še le postavu popraviti. Gledé na to je predlagala večina, da se za zdaj le pomore podučiteljem in seer tako, da se jim od 1. jan. 1873 osebni priboljšek od 60 gld. iz dež. blagajnice da, kar pa nekteri že imajo iz nje, bi se naj v priboljšek uštel. — V ta namen se dovoli kot izredni strošek 20.000 gld. (pri blizo 300 podučiteljih) „doklade za ljudske šole“. — Deželni odbor pa naj prošnjo učiteljskega zbora dobro pretehta in na podlagi dotičnih pozvedovanj prihodnjemu zboru poroča.

Manjšina je pa nasvetovala, da se plače v 4 vrste razdelé in vsaka za 100 gld. poskoči. Učitelji I. vrste bi imeli 800 gold., II. 700, III. 600 in IV. 500 gld.; podučitelji bi pa dobivali 70% najnižje učiteljske plače pri tisti šoli, kjer služijo. Po dolgem besedovanji je prišlo do gla-

sovanja, ali bi predlog večine ali pa manjšine za daljno razpravo naj služil. Predlog večine je zmagal z 27 proti 17 glasom. Zanj so glasovali naslednji poslanci iz dolnjega Štajarskega: Carneri, Hackelberg, Janeschitz, dr. Jož. žl. Kaiserfeld, Lohninger. Proti so glasovali: Brandstetter, dr. Neckermann; Reuter, Seidl, dr. Srnee, dr. Vošnjak.

Dr. Wretschko je potem izvojeval pri I. členu predloga večine, da se — ne le podučiteljem, marveč tudi učiteljem četrte plačne stopnje (s 400 gld.) 60 gld. doklade privoli, tako da znaša izredni strošek šolski 32000 gl., namesto 20000 gl. — Konservativnih poslancev razen enega in tudi Hermana ni bilo pri glasovanju.

Misli raznih poslancev v tej zadevi so tako mikavne in v mnogem oziru podučne, da si ne moremo kaj, da posameznih govorov nekoliko na rešetko ne denemo. Poročevalec manjšine, mariborski poslanec Reuter*), je poudarjal draginjo vsega preužitka, in da ni pravično, uradnikom dovoliti draginske priklade, učiteljem pa ne. Proti temu se res ne da kaj ugovarjati. Ustavaškemu poslancu je pa beseda se zmuznila, ktera harem poštenim slovenskim učiteljem veselja ne bode delala. Rekel je: „Po novejši osnovi so učitelji vsaj večidel podpora ustavnega življenja in ustavne pravice postali“. Ker Slovenci s sedanjo ustavo, v kterej se edino le nemštvo širi in šopiri, nismo nikakor zadovoljni, je pač po naših mislih prav dvomljiv poklon za narodne učitelje, ako se jim reče, da so ustavakov pionirji, in tudi zato boljšega plačila vredni!

Reuter je potem sam sešel, da če predlog manjšine obvelja, bi znašalo to na leto blizo 100.000 gld. „Samo ob sebi se ume“ — je do-

*) Pri obedu na sv. treh kraljev dan mu je prof. Reichl nazdravil: „Es lebe der Reuter, der ausreutet!“ — Zares: ein magerer Witz!

stavil —, „da mora ta znesek od leta do leta še rasti, ker enakomerno tudi penzioni naraščajo“. — „Toda“ — je sklepal — „če je stroška treba, se mora tudi najti“.

Pl. Hackelberg je pobijal primerjevanje učiteljskih plač z uradniškimi prikladami. „Uradnikom so se plačila določila ob časih, ko so cenilne razmere vse druge bile, kakor so zdajne; učiteljem se je pa plača določila še le pred dvema letoma“. Pl. Hammer-Purgstall je podpiral povišanje plače v smislu manjšine s tem, da je primerjal učitelje s sam seboj in z deželnimi poslanci. „Vsak zmed nas si utegne skusiti, da zdaj barem za tretjino več potrebuje v svoj preužitek kakor pred 2 ali 3 leti!“ — Dr. Wretschko je še bolj široko se podprl, češ, da je „nova postava učitelja tako rekoč (tedaj ne še popolno?) duševno osvobodila in prejšnje podložnosti rešila. Bolj samostalno stanje pa tirja neogibno več stroškov, ki se morajo delati, ako se hoče učitelj na ogled postavljati, da po svojem stanu živi“. Baharija! Po posebnem paragrafu so liberalci učiteljem vzeli postranske zaslužke, ki so jim dali kruha in vina in še lepih grošev na leto, deželi pa niso čisto nič prizadevali. Zdaj hočejo liberalci na deželne stroške za vse to učitelje odškodovati, samo da se pobahati zamorejo z njimi, da so jih „tako rekoč duševno osvobodili in prejšnje podložnosti rešili“. Sama sleparija — tako rekoč — seveda!

Izmed Slovencev je govoril za povišanje plačila v smislu manjšine g. dr. Srnec in poudarjal, da se po namenu manjšine zato morajo učiteljem plače povišati, „da zamorejo s svojimi rodbinami dostojno živeti in niso primorani, postranskega zaslužka si iskati, ki se učiteljskemu stanu ne spodobi“. — Mežnarske službe g. doktor ni v mislih imel, ker je učiteljem prepovedana; ali je pa po njegovih mislih tudi služba organista takošna, ki se učitelju „ne spodobi“, tega ravno ni izrekel, pa brž ko ne je na to mislil, kajti druge postranske službe na kmetih ni. Ob koncu je liberalcem na srce pokladal pomisliti, da beseda „liberal“ po svoji latinski koreniki ne pomenja samo „svobodomiselnim“ biti nego tudi „radodarnim“.

Najtehtniši je pa bil v tej zadevi govor dr. Rechbauerja in sicer ravno v tem oziru, ker je kolovodja štajarskih liberalcev svojim privrženecem prav grenko resnico povedal. Govoril je v smislu večine in med drugim rekel: „Znamu je današnjega časa in je v imenu liberalizma se zahteva, da se od tirjatev, stavljenih od učiteljstva, čisto nič zbrisati ne sme. Jaz sem tudi liberal, pa v tej reči res ne vem, kaj da ima liberalizem pri njej opraviti, da bi se moralo vse dovoliti, kar se tirja — iz samega liberalizma!“ — Iz druge strani je pa tudi Rechbauerjev liberalizem neusmiljen, brezoziren in krivičen kakor vseh navadnih liberalcev. Rekel je namreč, da je sicer

učiteljem močno želeli brezskrbnega življenja, in bode tudi do tega prišlo; da pa morajo učitelji tudi ono sposobnost imeti, katero tirja nova postava. „Mnogo je pa učiteljev, ki so po prejšnjem bornem šolstvu do službe prišli, kateri čisto gotovo tako izurjeni niso kakor sedanja postava tirja“. Mi se pa drznemo reči, da mnogo teh, ki se po novi postavi za učitelje izurili bodo, še toliko izurjeni in značajni ne bodo, kakor so premnogi starejih učiteljev. Nemčurjev vsaj in liberalcev se nam je nadjati mnogo mnogo!

Zamolčati slednjic ne moremo, kar je g. Seidl govoril. Rechbauerju nasproti je rekel, da je sicer res, ka je mnogo učiteljev, ki niso prav sposobni, da se pa, dokler ni zadosti učiteljev, reči mora: „Boljše slabih kakor nobenih učiteljev“. Potem pa od besede do besede takole nadaljuje: „Mnogi, ki so še nedavno mežnarji in organisti bili in kot takošni gotovo po rožcah niso hodilo, in gotovo tudi nič niso vedli o egiptovskih piskrih za meso, imeli so poprej brez vsega dvoma večje zaslužke kot zdaj. Mnogo učiteljev si ovi čas nazaj želi“. — Tedaj: mnogi so imeli poprej boljšega zaslužka, kterega si želé nazaj; pa vendar niso po rožcah hodili in — mesà ne jedli! Modra glava, res, je ta Seidl! — Še bolj je pa resnico klofotal, ko je rekel, da „duhovniki na kmetih učitelje naravnoč lovijo“ — za oglarsko službo namreč!! —

Naj ob koncu brž povemo, kar o tej stvari mislimo. Plača učiteljev, vsaj onih zadnje vrste s 400 gld, je res nizka. Pa mnogo je župnikov in še več kaplanov, ki so morali 12 celih let študirati, pa nimajo toliko, kot najnižji učitelj. — Prav je, da se učitelj tako plača, da svojemu stanu primerno živeti zamore; pa to ni prav, da liberalni postavodaleci vse na zemljiščne davke nakladajo, ko bi se priboljšek vendar po drugi poti — brez vsega kvara za učiteljsko službo, še v veliko korist učiteljevi veljavi — lahko našel, namreč po tej poti, da je učitelj, kakor se to z njegovim poklicem prav lepo strinja, tudi organist, in da se ta — za vsakega kristjana častna služba primerno plača, namreč tako, da se tudi tukaj po velikosti fare plača postavno določi. Po enih krajih ljudje ložje in rajše v denarjih plačujejo; po drugih rajše primerno zbirco dajejo, s katero bi gotovo tudi učitelji prav zadovoljni bili, da je le urejena in se redoma daje. — Na to bi naj narodni poslanci delali, ne pa na to, da sklepajo nove davke, o katerih zdaj nihče ne vé, kako visoko da v kratkem narasejo.

Cerkvene zadeve.

Prijazna beseda našim krčmarjem.

K. Sv. Frančišek Salezijan imenuje dobre krčme velik dar Božji in zagotavlja, da si pošteni krčmarji po svojem poklicu veliko zaslužnja